

links: De 10,75 m schokker onder grootzeil en fok op het Wad

boven: Maarten en Susanne Bins in de kuip

Maak ook eens een model van je schip

Maarten Bins zeilt met zijn vrouw Susanne, hun kinderen en ook de kleinkinderen al vele jaren met een 10,75 m schokkerjacht, gebouwd door de werf De Plaete in Ooltgensplaat. Niet alleen de schokker heeft een aparte historie, Maarten rondde onlangs een schaalmodel op 1:20 van de ware grootte af en bouwde zijn schokker zelfs in een lege jeneverfles. Voldoende informatie om, nieuwsgierig geworden, eens naar Hattem te rijden. Door: Wim de Bruijn

De eerste en tevens de laatste keer dat wij zelf met onze 10,75 m Vreedenburgh schokker de vaargeul naar Ooltgensplaat invoeren was begin jaren tachtig toen er, vóór de aanleg van de Krammersluizen, nog sprake was van eb en vloed. De toegangseul kronkelde, je ging door openstaande sluisdeuren die met hoogwater gesloten konden worden. Aan stuurboord passeerden we Jachtwerf "De Plaete". Daar werden schokkers, zeeschouwen en

Vollenhovense bollen gebouwd. Als we in de Schepenlijst van de SSRP zoeken naar jachten die bij "De Plaete" zijn gebouwd, komen we vele ontwerpers tegen: Den Hartogh (de eerste werfbaas), L.M. Huitema, J.K. Gipon, Diederik van Ballegooien, de werf De Plaete en ook ir. Herman Vreedenburgh.

Toen we begin mei bij de familie Bins in Hattem arriveerden lagen de ontwerptekeningen van de 10,75 m schokker op tafel. Ik herkende

ze direct als de lijnen van Vreedenburgh, echter zijn naam was niet te bekennen, alleen die van "De Plaete". Maarten Bins hielp me uit de droom. Hij had de tekeningen gekregen van een bevriende advocaat die indertijd de werf had bijgestaan in een rechtszaak die ir. Vreedenburgh had aangespannen.

De werf had namelijk een aantal casco's van zowel de 9,84 m als de 10,75 m Vreedenburgh schokker gebouwd zonder royalties te betalen aan Vreedenburgh. Gelukkig kon alles in een schikking worden geregeld. Toen ik dit hoorde, herinnerde ik me die zaak weer goed, omdat ik in 1980 bij Kooijman & de Vries het casco van onze 10,75 m Vreedenburgh schokker liet bouwen en toen was dit verhaal al bekend. Het was geen vreemd verschijnsel in de jachtbouw. De werf Conavroegh in Geldermalsen bijvoorbeeld, die Wadders naar het ontwerp van Jaap Kramer en mijzelf bouwde, kwam met afrekenen nooit verder dan bouwnummer 40. Best vreemd, want bij een Wadderreünie kwam ik zeilnummers in de 90 tegen... Ik hoor Jaap Kramer nog zeggen als hij weer eens uit Geldermalsen terugkwam en hij had een paar Waddercasco's op voorraad zien staan. 'Wat raar, Aard Vroegh zei dat het dezelfde casco's waren als een paar maanden geleden en dat moet ik maar geloven.'

Kleine Beer

Maarten en Susanne zochten voor henzelf en hun drie kinderen een stoer zeiljacht, beslist geen pronkboot. De kinderen mochten meebeslissen over het type en unaniem kozen ze voor een schokker. Na eerst een schokker te hebben gehoord, kwamen ze in Dokkumer Nieuwe Zijlen een 10,75 m schokker op het spoor. Deze schokker was in 1976 gebouwd in Ooltgensplaat. De Plaete schokkers waren vooral herkenbaar aan de gladde huid. Vreedenburgh zag liever dat de huidplaten overnaads werden gelast. De eerste eigenaar had

het casco zelf geheel met teak af laten timmeren in Harderwijk. Onze schokker had een waterverplaatsing van 7,5 ton, maar Maarten Bins heeft het over 10 ton! De reden is dat het vlak maar liefst 4 centimeter(!) dik is. Kennelijk is voor de huid overal een streep dickere staalplaat gebruikt.

Ir. Vredenburg had indertijd heel veel gerekend aan zijn ontwerpen en kwam voor de romp onder water op 4 mm, het boeisel, dek en opbouw waren slechts 3 mm dik en het vlak was 25 mm dik. Zo kwam je, met een niet te zware betimmering, op die 7,5 ton. *De Kleine Beer* is niet alleen zwaar gebouwd, maar de teakhouten betimmering is ook niet licht. Tevens is er 300 liter drinkwater aan boord en een dieseltank van 80 liter. De wat lastig startende Samofadiesel werd door Eeuwe de Jong vervangen door een vlot startende 4 cilinder Nanni diesel.

Door de 2,5 ton meer gewicht heeft *De Kleine Beer* ook 10 cm meer diepgang, dus is het

bepaald geen wedstrijdzeiler, maar daar had de familie Bins totaal geen behoefte aan. Integendeel, ze wilden een prettig zeilend en vooral handzamschip en dat is *De Kleine Beer*. Bovendien hoef je met dit gewicht niet zo snel te reven.

Thushaven

Als thuishaven koos de familie Bins voor Schokkerhaven, aan de noordkant van het Ketelmeer. In principe kunnen ze zeilend onder de Ketelburg door en naar Urk is het altijd een leuk tochtje. Is het weer slechter dan gaat het oost- of noordwaarts, langs Kadoelen naar Vollenhove en Blokzijl, een prachtig vaargebied, zeker als de wind westelijk is. Bovendien zijn de steden die ze passeren altijd de moeite waard.

's Winters ligt *De Kleine Beer* bij Eeuwe de Jong in Heeg, waar Maarten, inmiddels gepensioneerd internist, grotendeels zelf het onderhoud verzorgt. Maarten had al heel lang het

1 De romp met gezaagde spanten

2 Het boeisel kan worden aangebracht

3 De kajuitopbouw wordt apart gemaakt en geplaatst

4 De romp zonder opbouw is klaar en geschilderd

5 Nu is ook de opbouw aangebracht

6 De kralen (kloten) werden gekocht en geregen

7 De gaffel is klaar, inclusief de blokken en kralen

8 De mast kreeg een kleine zaling om alles goed te kunnen bevestigen

- 1 Het compleet getuigde model voorzien van zwaarden en roer staat te pronken!
- 2 Na het 1:20 model wierp Maarten zich op een flesmodel, dat in een Oude Jeneverfles (3)
- 3 De Kleine Beer, gemaakt door een verfijnde handwerksman in Litouwen
- 4 De schokker in flesmodel formaat
- 5 Terug naar het echte schip; Maarten schrapt met een speciale krabber op de stofzuiger de vele lagen antifouling van het onderwaterschip. Deze schraper werkt perfect en je komt niet meer onder de rode stof onder je schip vandaan.
- 6 De hele familie maakt nu gebruik van dit gezellige familieschip

idee om een schaalmodel van zijn schokker te bouwen. Daar was pas na zijn pensionering tijd voor, want rond het huis in Hattem vraagt een grote tuin ook de nodige aandacht. Het lijnenplan en spantenraam dat hij op schaal 1:20 van de bevriende advocaat kreeg, was precies de maat die hij wilde hebben voor het model.

De spanten werden op multiplex overgezet en uitgezaagd. Omdat het model op zijn kop werd gebouwd, moesten de spanten zo worden verlengd dat ze op een bouwframe in de juiste stand kwamen te staan. Voor de huid gebruikte Maarten dunne stroken 2 mm dik balsahout, dat vooral aan de einden dunner werd geschuurd om makkelijker te kunnen buigen. Maar eerst werden de benodigde 'huidplaten' van karton op maat gemaakt tegen de spanten. Deze 'mallen' werden weer overgezet op het balsahout. Vooral voor en achter moest nogal wat worden verwarmd

om het balsahout in de juiste vorm te krijgen. Daarna kon het boeisel passend worden gemaakt. Het berghout was nog een aardige klus, want daarmee staat of valt de juiste vorm van de schokker. Het dek kon op de mallen van de spanten worden bevestigd. De kajuitopbouw werd buiten het model pasgemaakt en kon daarna in een keer worden geplaatst. Het maken van de mastkoker, mast, kluiverboom, roer, zwaarden, luiken en kuipbanken vergde nog heel wat geduld.

Daarna volgde de tuigage. Het naaien van grootzeil, fok en kluiver werd uitbesteed, maar de zeilbanen tekende Maarten er zelf op, achteraf niet helemaal correct, want hij had niet goed naar de zeilfoto's gekeken. Maar ach... De wantspanners werden van een spijkertje gemaakt en er sneuvelden heel wat 1 mm boortjes bij het maken van de blokken en andere details.

Het enige wat echt werd gekocht, waren de kralen voor de rakbanden. Al het overige werd zelf gemaakt en alles zoveel mogelijk op de juiste schaal. Nadat de romp in de juiste kleuren was geschilderd kon er worden getuigd. Susanne had mij al een paar jaar geleden gebeld en we maakten toen de afspraak dat ze weer zou bellen als het model klaar was.

Schokkermodel in jeneverfles

Maarten had inmiddels de smaak van het modelbouwen te pakken en ging kijken of hij zijn schokker in een fles kon bouwen. De meest geschikte fles was een lege Oude Jeneverfles van het merk Zuidam. Het is geen straf

om zo'n fles leeg te maken, want deze oude jenever smaakt bijna als een goede cognac. Maar afgezien daarvan, de fles heeft een wijde hals en daarmee zijn ook de maten van het model bepaald. De schokker werd wederom keurig nagebouwd, maar zodanig dat de mast met de zeilen kon worden gestreken. Nadat alles naar binnen was geschoven, konden de mast en zeilen omhoog worden getrokken aan lijntjes die later weer werden verwijderd. Een geduldwerkje!

Roerbeeld: Kleine Beer

Toen Susanne voor haar werk in Litouwen was, werd zij door haar tolk gewezen op het vakmanschap van de houtsnijders aldaar. Zij wilde graag een passend roerbeeld laten maken en een van die vakmensen durfde het wel aan. Ze legde precies uit wat voor beeld van een beertje ze voor ogen had. Toen ze bij een volgend bezoek weer bij de man kwam, lag er een liggend beertje klaar, met een jasje aan en een kleurige, rode baret op zijn kop, alles keurig in enkele lagen goudverf geschilderd. Het was totaal iets anders dan wat ze in gedachten had gehad, maar inmiddels siert dit roerbeeld, heel goed vastgeschroefd, 's zomers *De Kleine Beer*. 's Winters is het een pronkstuk in huis!

Nude kinderen inmiddels hun eigen gezinnen hebben, wordt er met wisselende bemanningen gezeild. Een goede manier om optimaal gebruik te maken van een familieschip. Maar deze schokker heeft een maat die ook met zijn tweeën precies nog goed te behappen is. &